

EU:s strategi för vattenresiliens

Klimat- och näringslivsdepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2025) 280 final Celexnummer 52025DC0280

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS European Water Resilience Strategy

C(2025) 3580 final Celexnummer -

COMMISSION RECOMMENDATION of 4.6.2025 on guiding principles of water efficiency first

C(2025) 3580 Celexnummer -

ANNEX to the Commission Recommendation on guiding principles of water efficiency first

Sammanfattning

Kommissionen antog den 4 juni 2025 EU:s strategi för vattenresiliens. Strategin stakar ut en väg för att öka Europas motståndskraft och är förankrad i den vision för 2050 om ett vattenresilient EU som tillhandhåller vattensäkerhet för alla. Visionen lades fram av EU vid FN:s vattenkonferens 2023. Strategin syftar till att stödja medlemsstater i en mer effektiv vattenförvaltning genom genomförandet av befintlig lagstiftning, närmare 50 åtgärder samt genom en rekommendation om vatteneffektiva metoder för ökad vatteneffektivitet.

Strategin har tre övergripande mål; (1) återställa och skydda vattnets kretslopp, (2) främja vattensmart konkurrenskraftig ekonomi som attraherar investeringar och (3) säkra rent och prisvärt vatten för alla. Den vägledande principen är

vatteneffektivitet först. Kommissionen har därför publicerat rekommendationer om vatteneffektiva metoder som bland annat omfattar vattenbalanser, lagring, fördelning och kompetens.

Kommissionen föreslår ett EU-mål om åtminstone 10 procent ökad vatteneffektivitet till 2030 och en uppmaning till medlemsstaterna att sätta nationella mål för vatteneffektivitet baserad på nationella förutsättningar. Strategin innehåller även en internationell dimension med syfte att bidra till global hållbar utveckling och främja gränsöverskridande samarbete för fred, stabilitet och säkerhet. Kommissionen aviserar att strategin ska utvärderas och följas upp regelbundet med start i december 2025, där EU-aktörer och berörda parter ska bjudas in till ett forum för vattenresiliens. Strategin kompletterar den europeiska havspakten som antogs den 5 juni.

Regeringen välkomnar EU:s vattenresiliensstrategi och kommer att bidra i den fortsatta utvecklingen och genomförandet av strategin. Regeringen anser att Europa behöver ligga i framkant för att hantera klimatförändringarnas effekter.

Regeringen anser att Europa behöver en vattenresiliensstrategi av flera skäl: för att öka beredskapen och hantera klimatförändringarnas effekter på vattenkvantitet och -kvalitet, stärka näringslivets utveckling och konkurrenskraft, skydda biologisk mångfald och ekosystem samt säkerställa tillgång till säkert dricksvatten. Regeringen är därför positiv till strategins syfte att stötta medlemsländerna att förutse och hantera hur vattenförvaltning påverkas av klimatförändringarnas effekter. Regeringen betonar vikten av att samordna strategin med framtagandet av en europeisk klimatanpassningsplan (ECAP).

Regeringen anser att det är bra att strategin framhåller vikten av samarbete kring gemensamma vattenresurser och att kommissionen lämnat rekommendationer om vatteneffektiva metoder som en grund för att unionen och medlemsstaterna ska kunna vidta åtgärder på ett systematiskt sätt. Strategin bidrar därmed till ett robust och hållbart samhälle i ett förändrat klimat, i kris under fredstid och ytterst i krig.

Regeringen ser positivt på strategins tre huvudmål, att återställa och skydda vattenkretsloppet, att bygga en vattensmart ekonomi och säkra va-tjänster för alla. Regeringen ser positivt på att strategin tydligt lyfter fram konkurrenskraft.

För att samhället effektivt ska kunna minska sårbarheter med ett förändrat klimat anser regeringen att klimatanpassning behöver vara en integrerad del av flera olika politik- och verksamhetsområden. Exempelvis anser regeringen att arbetet med beredskap och klimatanpassning behöver samordnas så att synergier tillvaratas.

Regeringen anser också att ett helhetsperspektiv från källa till hav är grundläggande för kostnadseffektiva åtgärder. I likhet med Sveriges nationella klimatanpassningsstrategi framgår bland annat betydelsen av en vattenförvaltning med en långsiktig helhetsplanering på avrinningsområdesnivå samt behovet av ökad kunskap om vattenbalansen. För Sverige är begränsning av övergödning och av farliga ämnen viktiga åtgärdsområden för att säkerställa kvaliteten på dricksvattnet och för en friskare havs- och vattenmiljö, inte minst i Östersjön. Regeringen understryker vikten av ett generellt förbud mot PFAS för att skydda våra vattenresurser och behov av en översyn av befintlig användning av PFAS i växtskyddsmedel.

Regeringen anser att kommissionen fortsatt bör identifiera och analysera bestämmelser i EU-lagstiftningen som försenar eller hindrar tillståndprocesser. Det finns utrymme för förbättringar utan att kompromissa med höga miljökrav.

I strategin aviseras flera nya satsningar på forskning och innovation för att driva på omställningen mot en högre vattenresiliens inom EU. Regeringen anser att Sverige har mycket goda möjligheter ta vara på och bidra i dessa satsningar.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Som svar på ökande varningar om torka antog Europaparlamentet en resolution 2022, som efterlyste en mer proaktiv EU-strategi för vattenförvaltning och ökad motståndskraft. Detta omfattade en begäran till kommissionen att utveckla en EU-strategi för vattenresiliens.

FN:s vattenkonferens i mars 2023 var den första FN-konferensen om vatten på nästan 50 år och samlade världens ledare för att diskutera och hitta lösningar på globala vattenutmaningar. EU lade fram en vision för 2050 om ett vattenresilient

EU som tillhandhåller vattensäkerhet för alla. Det innebär skydd och återställande av akvatiska ekosystem och en rättvis balans mellan tillgång och efterfrågan som svarar mot nuvarande behov, inklusive förverkligandet av den mänskliga rätten till säkert dricksvatten och sanitet, utan att äventyra kommande generationers rättigheter.

Den europeiska ekonomiska och sociala kommittén presenterade ett uppdrag (Call for an EU Blue Deal) i oktober 2023 med en rekommendation att hållbar vattenpolitik skulle vara en strategisk prioritering inom Europa. Initiativet adresserade olika aspekter av vattenförvaltning, bland annat sociala, ekonomiska, miljömässiga och geopolitiska faktorer tillsammans med utmaningar relaterade till jordbruk, industri, infrastruktur och hållbar konsumtion.

I juli 2024 presenterade Ursula von der Leyen de politiska riktlinjerna för kommissionen under 2024–2029. Kommissionär Jessika Roswall fick i sitt uppdragsbrev ansvar för en vattenresiliensstrategi. Kommissionen bad om inspel till strategin under februari 2025. Sverige bidrog med synpunkter och deltog vid ett högnivåmöte som hölls i mars 2025. Europaparlamentets miljöutskott röstade den 8 april 2025 för betänkandet om strategin för vattenresiliens. Den 4 juni 2025 antog kommissionen sitt meddelande om en vattenresiliensstrategi för EU. Arbetet med vattenresiliensstrategin har skett parallellt med den europeiska havspakten, som presenterades den 5 juni, för att komplettera varandra från ett källa-till-hav-perspektiv.

1.2 Förslagets innehåll

Strategin stakar ut en väg för att öka Europas vattenresiliens och är förankrad i den vision för 2050 som lades fram av EU vid FN:s vattenkonferens 2023 men med ett större fokus på ökad europeisk konkurrenskraft. World Economic Forum identifierade 2024 att fem av de tio största långsiktiga globala riskerna för företag är vattenrelaterade. Kommissionen menar därför att investeringar i vattenresiliens och innovation kommer att stärka Europas företag och öka konkurrenskraften och därmed en betydande affärsmöjlighet för EU:s industri.

I strategin framhålls att EU:s lagstiftning och politik, inklusive den europeiska gröna given, utgör en stark grund för de mål som strategin vill uppnå. I strategin framhålls att medlemsstaterna och deras lokala eller regionala myndigheter ofta är bäst lämpade att hantera vattenförvaltning eftersom de bäst känner till sina

egna omständigheter, utmaningar och möjliga lösningar. Strategin erkänner fullt ut att medlemsstaterna har frihet att organisera vattenförvaltningen som de anser lämpligt, inom ramen för EU-lagstiftningen.

Den vägledande principen för strategin ska vara *vatteneffektivitet först*. I strategin framhålls vikten av gränsöverskridande samarbete inom EU och kommissionen ger rekommendationer om vatteneffektiva metoder som en grund för att unionen och medlemsstaterna ska kunna vidta åtgärder på ett systematiskt sätt. Strategin innehåller också en internationell dimension med syfte att bidra till global hållbar utveckling och främja gränsöverskridande samarbete för fred, stabilitet och säkerhet.

Strategin innehåller tre mål som kortfattat är; (1) återställa och skydda vattnets kretslopp, (2) främja vattensmart konkurrenskraftig ekonomi som attraherar investeringar och (3) säkra rent och prisvärt vatten för alla. Målen stöds av närmare 50 åtgärder. I den följande texten ges en kort sammanfattning av målen. Därefter ges en kort beskrivning av de fem nyckelområden som syftar till att stödja regional och lokala aktörer; styrning och genomförande, finansiering, digitalisering, forskning och innovation samt beredskap.

1.2.1 Strategins tre övergripande mål

I detta avsnitt ges en sammanfattning av kommissionens beskrivning av strategin, målen och exempel på åtgärder, av relevans för Sverige. Målen i strategin stöds av tidsatta mål inom direktiv och andra strategier, till exempel ramdirektivet för vatten (2000/60/EG), avloppsdirektivet ((EU) 2024/3019), dricksvattendirektivet ((EU) 2020/2184), industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU), medlemsstaters strategiska planer för EU:s gemensamma jordbrukspolitik och EU:s strategi för biologisk mångfald (bilaga 2 Delmål 2027–2033).

1.2.1.1 Återställa och skydda vattnets kretslopp för att säkerställa vattenförsörjning

Vatten rör sig i ett kretslopp mellan mark, sötvatten, hav och atmosfär. Överexploatering, föroreningar, klimatförändringar och miljöförstöring har negativt påverkat vattnets kretslopp, med effekt både avseende kvantitet och kvalitet. För att garantera vattenförsörjning och livskraftiga hav behöver den fulla potentialen i ekosystemen användas för att lagra och rena vatten. Den befintliga

lagstiftningen för sötvatten, som ramdirektivet för vatten (2000/60/EG), översvämningsdirektivet (2007/60/EG) och naturrestaureringsförordningen (EU 2024/1919), tillhandahåller ett heltäckande ramverk för Europas vatten(cykel). Kommissionen lyfter i strategin att ett effektivt genomförande av densamma är nödvändigt för att återställa vattnets kretslopp både avseende kvantitet och kvalitet.

För att motverka vattenbrist och torka avser kommissionen, i dialog med medlemsstaterna, att vidareutveckla indikatorer för vattenbrist och ta fram en teknisk vägledning för att motverka torka inom ramen för förvaltningsplanerna i ramdirektivet för vatten (2000/60/EG). Genomförandet av naturrestaureringsförordningen (EU 2024/1919) ger möjlighet att öka motståndskraften, mot både torka och översvämningar med naturbaserade lösningar. Utöver lagstiftning behövs fler åtgärder för att behålla vattnet i landskapet med syfte att lagra och rena vatten, fylla på grundvattenreserver och för den biologiska mångfalden.

Vattenkvalitet och -kvantitet är nära sammanlänkande varför det är av särskild vikt att minska övergödning och förhindra spridning av farliga ämnen, som t.ex. PFAS. Kommissionen kommer att ta initiativ och bland annat inrätta olika typer av stödfunktioner för medlemsländerna både avseende finansiering och saneringsmetoder.

1.2.1.2 Bygga en vattensmart ekonomi tillsammans med medborgare och ekonomiska intressenter på ett sätt som stödjer EU:s konkurrenskraft och är attraktivt för investerare

Rent sötvatten är en ändlig resurs som vi gemensamt äger men också delar med ekosystemen och med kommande generationer. Åtgärder behövs för att främja vattenbesparing, effektivitet och återanvändning för att balansera tillgång och användning inom alla sektorer.

Kommissionen rekommenderar att i första hand tillämpa vattneffektivitet med fokus på att minska behovet och överuttag av vatten. Kommissionen föreslår att sträva efter att förbättra vattneffektiviteten inom EU med minst 10 procent till 2030. Till stöd för detta har kommissionen publicerat en vägledande rekommendation, som bland annat omfattar vattenbalanser, bästa teknik, lagring, fördelning och kompetens. Medlemsländerna uppmuntras att sätta egna

nationella mål med hänsyn till skillnader i förutsättningar mellan länder, regioner och sektorer. I samarbete med medlemsstaterna och berörda parter avser kommissionen att utveckla en metod för att sätta vatteneffektivitetsmål. Kommissionen avser att vid översynen av vattenresiliensstrategin år 2027 utveckla gemensamma referensvärden (benchmarks).

En grundläggande förutsättning för en vattensmart ekonomi är en bättre kontroll över tillgång och vattenuttag. Kommissionen avser att främja utbyte av bästa praxis för att ta fram vattenbalanser för tillskott och uttag inom avrinningsområden och smart vattenmätning inom alla ekonomiska sektorer.

Vattenresiliens bör integreras i alla industrisektorer. Särskilt fokus bör läggas på möjligheter till effektivisering av vattenbehov för nyckelsektorer inom ramen för EU:s strategiska autonomi, som batteriproduktion, halvledare, väte, mikrochips och datacenter, vilka förbrukar stora volymer (ofta ultrarent) vatten. Säker återanvändning av vatten inom industriella processer, energiproduktion, och jordbruk måste vara i centrum för en integrerad vattenhantering. Inom EU återanvänds i snitt endast 2,4 procent av avloppsvattnet, men skillnaden i olika EU-länderna varierar mellan 0–80 procent. Kommissionen kommer att stödja medlemsstaterna att öka återanvändningen av vatten, bland annat genom vägledning och kapacitetsuppbyggnad. Senast i juni 2028 kommer EU-förordningen om återanvändning av vatten att utvärderas. Idag omfattar direktivet endast jordbrukssektorn. Vid en eventuell revidering kan fler användningsområden då komma att övervägas.

Dricksvattenförsörjningen utgör 13 procent av förbrukningen inom EU. Läckaget i ledningsnätet, varierar mellan 8–57 procent i olika medlemsländer inom EU och fokus är här, att inom ramen för dricksvattensdirektivet, minska förlusterna i ledningsnätet. I Sverige uppskattas den genomsnittliga förlustnivån vara mellan 16–20 procent.

Visionen för jordbruk och livsmedel understryker vikten av vattenkvalitet och -kvantitet för livsmedelssäkerhet. Inom EU står jordbruket i snitt för 51 procent av den totala vattenförbrukningen men med stora skillnader, även mellan grannländer. Den gemensamma jordbrukspolitiken och de nationella strategiska planerna ger stöd till jordbruksmetoder, såsom precisionsjordbruk och droppbevattning, som förbättrar vatteneffektiviteten, cirkularitet,

vattenretention, samtidigt som föroreningar av näringsämnen och bekämpningsmedel begränsas.

Avsaltning av havsvatten kan övervägas i regioner som är hårt drabbade av vattenbrist. Kommissionen kommer att stödja innovation som bidrar till att begränsa energiförbrukningen samt minska utsläppen av växthusgaser och annan negativ miljöpåverkan.

1.2.1.3 Säkra rent och prisvärt vatten och sanitet för alla och stärka konsumenters vattenresiliens

Tillgång till säkert och rent dricksvatten och sanitet är en mänsklig rättighet. Tre decennier av utveckling och genomförande av EU:s vattenlagstiftning, som dricksvattendirektivet ((EU) 2020/2184) och avloppsdirektivet ((EU) 2024/3019), har bidragit till att i stor sett alla EU:s medborgare har säker tillgång till dricksvatten och till sanitet, i linje med den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Fortfarande lever dock 1,5 procent av EU:s innevånare utan tillgång till sanitära faciliteter och 4 procent har inte tillgång till säkert dricksvatten.

Vatten och energi går alltid hand i hand. Det nya direktivet om byggnaders energiprestanda ((EU) 2024/1275) och initiativet New European Bauhaus ger betydande möjligheter att öka insatserna för vattenresiliens i den byggda miljön, samtidigt som det stärker användares och medborgares engagemang och utbytet av bästa praxis. Detta kommer att återspeglas i det kommande arbetsprogrammet 2026–2027 för det nya europeiska Bauhaus-systemet, och i den kommande planen för prisvärda bostäder, som också kommer att beakta hållbarhet i bostäder, inklusive vattenresiliens.

Ett viktigt steg för att skapa en större medvetenhet och incitament hos konsumenter att inte slösa på vatten är transparenta och tydliga räkningar för vatten och avlopp. Dricksvattendirektivet ((EU) 2020/2184) och avloppsdirektivet ((EU) 2024/3019) ställer krav att medlemsstaterna säkerställer på operatörer att tillhandahålla information om prissättning, individuell vattenförbrukning och råd om hur vattenförbrukningen kan minska, i jämförelse med nyckeldata.

1.2.2 Fem nyckelområden till stöd för lokala, regionala och nationella aktörer

För att nå målen framhåller kommissionen behovet av ett ökat samarbete mellan medborgare, företag, civilsamhället, NGO:s och engagerade förvaltningar som arbetar över politiska gränser och nivåer och involverar alla berörda parter. EU avser att stödja dessa aktörer med åtgärder inom fem områden. I den följande texten ges en kortfattad sammanfattning med fokus på åtgärder som är av särskild relevans för svenska aktörer.

1.2.2.1 Styrning och genomförande för att öka omställningstakten

Mot bakgrund av den senaste utvärderingen av förvaltningsplanerna för ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) och riskhanteringsplanerna för översvämningssdirektivet (2007/60/EG) kommer kommissionen att genomföra dialoger med medlemsländerna för att ge stöd i att identifiera hinder och möjliga vägar framåt.

Förenklingar av EU-regler kommer också att vara viktiga bidrag till genomförandet. För närvarande pågår en översyn av nitratrektivet (91/676/EEG) och den kommande revideringen av havsmiljödirektivet (2008/56/EG) avses också att bidra till förenklingar. Kommissionen arbetar för också med att effektivisera rapporteringen för ramdirektivet för vatten.

I syfte att stödja EU:s medlemsstater att i högre utsträckning kunna använda EU-medel för hållbar omställning avser kommissionen att erbjuda möjligheter till erfarenhetsutbyte mellan regioner, städer och vattenmyndigheter, om till exempel hur städer kan byggas och anpassas för att i högre utsträckning ta vara på vatten (s.k. sponge cities/landscapes)

1.2.2.2 Finansiering, investeringar och infrastruktur för säker vattentillgång

För att åstadkomma en ökad vattenresiliens behövs både offentliga och privata investeringar inom alla nivåer av vattenförvaltningen. De nuvarande årliga kapitalinvesteringarna för vattenåtgärder (från EU:s, EIB:s och nationella budgetar) uppgår till cirka 55 miljarder euro (2022 års priser), vilket tyder på ett årligt investeringsgap på cirka 23 miljarder euro per år (0,1 procent av EU:s BNP) för att genomföra den befintliga vattenlagstiftningen.

Enligt strategin är nästa fleråriga budgetram (MFF) en möjlighet att stödja ökad vattenresiliens genom investeringar och reformer. Inom ramen för de nationella och regionala partnerskapsavtalen kan medlemsstaterna adressera områden som förbättrad styrning, riskbedömning och katastrofberedskap, ökad vatteneffektivitet och återanvändning, prioriterad efterfrågeminskning och förbättrade kontroller.

Kommissionen stärker sitt samarbete med Europeiska investeringsbanksgruppen (EIB) för att öka offentliga och privata investeringar inom vattenområdet, både i EU och globalt. EIB-gruppen, som redan idag är den största globala finansiären inom vattensektorn, har utvecklat ett vattenprogram för att stödja kommissionens strategi för vattenresiliens med över 15 miljarder euro i planerad finansiering under 2025–2027. Dessutom kommer kommissionen och Europeiska investeringsbanken att samarbeta för att åtgärda flaskhalsar för att genomföra vatteninvesteringar. Detta kommer att inkludera en ny rådgivningsfacilitet för hållbart vatten för att finansiera EIB:s tekniska bistånd vid uppbyggnaden av projektportföljen.

Samarbetet med finansinstitut kan öka privat finansiering för vattenresiliens genom blandade finansieringsmetoder, innovativa modeller som Vatten som en Tjänst (Water as a Service) och strukturerade ekosystem för gröna och blå obligationer. Kommissionen kommer att anta en färdplan för naturkrediter för att utnyttja potentialen hos dessa instrument och stimulera uppskalningen av dessa marknader. Dessutom syftar EU:s förenklade ramverk för hållbar finansiering och införandet av spar- och investeringsunionen till att öka finansieringsmöjligheterna för EU-företag, inklusive inom vattensektorn.

Insikten om att vatten är en ekonomiskt väsentlig faktor för företag, investerare och regeringar ökar, vilket stärker affärsargumentet för vatteninvesteringar och för privata investeringar. Kommissionen avser därför att inrätta en investeringsaccelerator för vattenresiliens för att genomföra 20 innovativa pilotprojekt för naturlig vattenretention och vatteneffektivitet, och sammanföra lokala vatteninvesterar, lösningsleverantörer och problemställare för att inspirera till liknande åtgärder i hela EU.

För att hantera den växande utmaningen att försäkra ekonomiska förluster orsakade av naturkatastrofer avser kommissionen att undersöka möjliga

lösningar för att minska försäkringsklyftan. Incitament för förbättrad information, prissättning och kontroll av vatten anser kommissionen också kommer att bidra till att göra affärsargumenten för vatteninvesteringar mer attraktiva.

1.2.2.3 Digitalisering och AI för att påskynda och förenkla smart vattenhantering

Det finns många digitala lösningar, inklusive artificiell intelligens, tillgängliga på marknaden men de installeras och används ännu inte i den omfattning som de skulle kunna göra. Med utgångspunkt i de kommande meddelandena om Dataunionen och om att tillämpa AI, kommer kommissionen att anta en handlingsplan som är inriktad på specifika utmaningar inom vattensektorn. Handlingsplanen kommer att omfatta två huvudpelare: i) införande av digitala lösningar genom finansiering och kunskapsutbyte för att bygga upp digital kompetens och uppmuntra tekniköverföring inom vattensektorn; och ii) främja utvecklingen av nationella dataportaler för att kunna samla, dela och kostnadsfritt tillgängliggöra data, i enlighet med kraven i öppna datadirektivet ((EU) 2019/1024).

Både myndigheter och den privata sektorn kan behöva hjälp med att bedöma risker till följd av klimatförändringar. EU:s jordobservationsprogram Copernicus tillhandahåller en omfattande mängd av vattenrelaterade kostnadsfria tjänster, som bland annat har använts i årtionden för att prognostisera torka och översvämning. Användningen av dessa tjänster för vattenförvaltning är däremot mycket mindre utbredd (se även avsnitt 1.2.2.5). Kommissionen avser att inrätta ett tematiskt vattennav (Water Thematic Hub) för jordobservationstjänster där alla Copernicus vattenrelaterade data, produkter och verktyg finns samlade för att underlätta användning för vattenförvaltning. Målet är också att utöka samarbete mellan berörda parter för att säkerställa att Copernicus produkter svarar mot användares och beslutsfattares behov. Kommissionen utvecklar också digitala modeller för att kunna göra långsiktiga bedömningar av olika vattenscenarier till följd av klimatförändringar eller annan påverkan, som kan bli tillgängliga före 2030.

1.2.2.4 Forskning och innovation, vattenindustrin och förmåga att stärka konkurrenskraft

Vatten är en viktig del av EU:s ramprogram för forskning och innovation och en effektiv användning av EU:s forskningsmedel kan bidra till att föra ut innovativ teknik på marknaden och stödja små och medelstora företag. Genomförandet efter projektstadiet går dock fortfarande långsamt. För att öka innovationstakten, dvs att omsätta forskning till tillämpning, avser kommissionen att ta initiativ till att öka samverkan mellan vetenskap och politik. Kommissionen avser bland annat att undersöka hur relevanta offentlig upphandling kan främja vattenresiliens och hur ett förenklat marknadstillträde för små- och medelstora företag kan stötta dem i att öka sin innovationspotential.

Sysselsättningen inom vattensektorn har ökat under de senaste åren och behovet av arbetskraft förväntas fortsatt öka. Både myndigheter och den privata vattensektorn, i EU och i Sverige, står dock inför en åldrande arbetskraft och ett kompetensgap, särskilt inom områden som vattenrening, vattenförvaltning, och digitalisering. Kommissionen avser därför att lansera en Vattensmart Industriell Allians med syfte att främja innovation, stärka konkurrenskraften och säkra rätt kompetens inom vattenområdet. För att tillgodose kompetensbehoven inom Europas vattensektor avser kommissionen att lansera en European Water Academy och öka stödet till plattformen för yrkesmässig excellens inom vatten. Även det befintliga nätverket av European Blue Schools kommer att användas för att öka medvetenheten om värdet och behovet att skydda sötvatten och hav genom ett källa-till-hav-perspektiv.

Senast i slutet av 2026 avser kommissionen att anta en strategi för forskning och innovation för vattenresiliens för att stärka samordningen av EU:s forsknings- och innovationsinitiativ. Kommissionen kommer också under 2026 att lansera en kunskaps- och innovationsgemenskap (Knowledge and Innovation Community, KIC) inom vatten-, marina- och sjöfartssektorerna samt inom ekosystem.

Globalt är EU:s vattenindustri avgörande för att stödja partnerländer, utveckla vatteneffektiv teknik, finansiera hållbar infrastruktur och driva innovation. EU kommer att stödja politiska incitament, finansieringsmekanismer samt små- och medelstora vattenföretag för att ta tillvara relevanta marknadsmöjligheter internationellt.

1.2.2.5 Säkerhet och beredskap för att öka gemensam resiliens

Det finns många verktyg inom EU för att skydda befolkningen från vattenrelaterade katastrofer eller mildra effekterna, men kunskapen om dessa verktyg saknas ibland eller används inte alltid i den utsträckning som är möjligt. Kommissionen avser att förbättra EU:s system för tidig varning och övervakning i realtid för översvämningar och torka genom att stödja medlemsstaternas åtgärder, genom att stärka Copernicus krisberedskapstjänst (se även avsnitt 1.2.2.3).

I takt med att frekvensen och allvaret av cyberattacker mot va-anläggningar ökar behövs en ökad säkerhetsplanering och identifiering av sårbarhet. För att stödja medlemsstaterna i att identifiera kritiska enheter och att rapportera resultat av riskbedömningar, i linje med tillämpningen av direktivet om motståndskraft mot kritiska enheter (CER (EU) 2022/2557), kommer kommissionen att publicera ett meddelande för va-sektorena.

1.2.3 Uppföljning och utvärdering av strategin

Med start i december 2025 och därefter vart annat år avser kommissionen att ordna ett forum för vattenresiliens, där EU-aktörer och berörda parter inbjuds för att utvärdera framsteg på alla nivåer inom förvaltning, näringsliv och civilsamhälle och följa upp genomförandet av vattenresiliensstrategin.

Under 2027 avser kommissionen att genomföra en halvtidsöversyn av de framsteg som gjorts med genomförandet av åtgärderna i denna strategi då även en första utvärdering av genomförandet av rekommendationen om *vattneffektivitet först* ska göras.

Under 2029 avser kommissionen att utvärdera de framsteg som gjorts, inklusive en fullständig utvärdering av nationella åtgärder som vidtagits i enlighet med rekommendationen om *vattneffektivitet först*. Kommissionen kommer också att identifiera eventuella ytterligare åtgärder som behövs och vid behov revidera mål och åtgärder.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet avser en strategi för unionen med förslag till kommande åtgärder. När dessa åtgärdsförslag i ett senare skede konkretiseras och realiseras kan det komma att ha effekt på svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Meddelandet får inga direkta budgetära konsekvenser eftersom det avser en strategi med förslag till kommande åtgärder. När åtgärdsförslag i ett senare skede konkretiseras och realiseras kan det få budgetära konsekvenser. Sverige ska agera för att ekonomiska konsekvenser begränsas både för statens budget och EU-budgeten.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar EU:s vattenresiliensstrategi och kommer att bidra i den fortsatta utvecklingen och genomförandet av strategin. Regeringen anser att Europa behöver ligga i framkant för att hantera klimatförändringarnas effekter och betonar därför vikten av att samordna strategin med framtagandet av en europeisk klimatanpassningsplan (ECAP).

Regeringen anser att Europa behöver en vattenresiliensstrategi av flera skäl: för att hantera klimatförändringarnas effekter på vattenkvantitet och -kvalitet, stärka näringslivets utveckling och konkurrenskraft, skydda biologisk mångfald och ekosystem samt säkerställa tillgång till säkert dricksvatten. Regeringen är positiv till strategins syfte att stötta medlemsländerna att förutse och hantera klimatförändringarnas negativa effekter, som torka och översvämning, på vattenförvaltning samt att säkerställa en stabil tillgång till vatten för människor, miljö, jordbruk, energiförsörjning och industri. Industrins förmåga att leverera vilar på tillgång till vatten. För flera industrisektorer är hög vattenkvalitet avgörande. Regeringen ser positivt på att strategin betonar kopplingen mellan vatten och möjlighet till elförsörjning.

Brist på vatten kan orsaka konflikter, eftersom det medför en negativ påverkan på livsmedelsproduktion, industriproduktion, hot mot människors och djurs liv och hälsa samt att ekosystem förlorar förmågan att leverera ekosystemtjänster.

Samtidigt kan vattenbrist även vara en grund för samarbete mellan olika aktörer/parter. Till exempel i kommissionens rekommendationer om vägledande principer om vattneffektivitet först så betonas bland annat behovet av bättre kontroll av vattenresurser. Särskilt i regioner som har perioder av torka och/eller sektorer med stora vattenuttag behövs kunskap om vattenbalanser. Regeringen bedömer att det finns ett behov av att öka kunskapen om vattenuttag i Sverige. Regeringen anser också att det är bra att strategin framhåller vikten av samarbete kring gemensamma vattenresurser och att kommissionen har lämnat rekommendationer om vattneffektiva metoder som en grund för unionens och medlemsstaternas framtida åtgärder. Strategin kan därmed bidra till ett robust och hållbart samhälle i ett förändrat klimat, men även i händelse av kris under fredstid och ytterst i krig.

Regeringen ser positivt på strategins tre huvudmål, att återställa och skydda vattenkretsloppet, att bygga en vattensmart ekonomi och säkra va-tjänster för alla. Regeringen ser också positivt på att strategin tydligt lyfter fram konkurrenskraft.

Regeringen ser ett behov av en ny syn på vatten. Ramdirektivet för vatten beslutades för snart 25 år sedan. Trots denna omfattande rättsliga ram som syftar till att skydda och hållbart förvalta våra vattenresurser och vattenrelaterade ekosystem har direktivets mål fortfarande inte uppnåtts. Världen ser annorlunda ut idag. Klimatförändringar, Covid 19-pandemin, Rysslands storskaliga invasion av Ukraina ställer helt nya krav på både myndigheter och industrier.

I Sverige har vi i hög utsträckning kunnat ta tillgång till rent vatten för givet, men under de senaste åren har effekter till följd av bland annat ett förändrat klimat blivit allt mer märkbara. Det medför risk för försämrad dricksvattenkvalitet, vattenbrist, torka och för översvämningar, vilket medför utmaningar i vår boendemiljö, för biologisk mångfald, industrier, infrastruktur, livsmedelsförsörjning, turism och för friluftslivet.

I vattenresiliensstrategin identifierar kommissionen behovet av en stärkt beredskap för att trygga vattenförsörjningen i ett förändrat klimat och att säkra en vattenförvaltning som hanterar klimatrelaterade effekter genom en långsiktig helhetsplanering på avrinningsområdesnivå. Regeringen delar denna syn vilket även är i linje med *Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning* (Skr. 2023/24:97) som presenterades förra året. För att samhället effektivt ska

kunna minska sårbarheter med ett förändrat klimat anser regeringen att klimatanpassning behöver vara en integrerad del av relevanta politik- och verksamhetsområden. Exempelvis anser regeringen att arbetet med beredskap och klimatanpassning behöver samordnas så att synergier tillvaratas.

Regeringen vill betona vikten av att det fortsatta arbetet med vattenresiliensstrategin sker i samstämmighet med det arbete som nu görs kopplat till EU:s vision för jordbruk och livsmedel. Jordbruk och livsmedel är strategiska sektorer för unionen och jordbrukare i Sverige behöver bättre förutsättningar för att öka sin produktion genom förbättrad konkurrenskraft och lönsamhet – tillgång till vatten och möjlighet att hantera vatten i landskapet är avgörande. För svensk livsmedelsproduktion är dränering och markavvattning helt avgörande.

Regeringen anser att ett helhetsperspektiv med fokus på kostnadseffektivitet från källa till hav är viktigt och det är därför positivt att strategin har arbetats fram parallellt med den europeiska havspakten. Detta är också i linje med den av riksdagen antagna propositionen *Ett levande hav - Ökat skydd, minskad övergödning och hållbart fiske* (prop. 2023/24:156). I propositionen betonas bland annat behovet av en förbättrad helhetssyn mellan åtgärdsprogrammen för vattenförvaltning och havsmiljö, både i planering och genomförande. I likhet med Sveriges nationella klimatanpassningsstrategi beskriver kommissionens strategi ett behov av ökad kunskap om vattenbalansen i avrinningsområden. Regeringen ser positivt på förslag om att utveckla Copernicus i syfte att kunna förutse klimatförändringarnas effekter på vattenförvaltningen. Denna utveckling är i linje med nationella klimatanpassningsstrategin som beskriver behovet av klimatdata för att kunna planera för och hantera vattenförvaltning i ett förändrat klimat.

För Sverige är begränsning av övergödning och av farliga ämnen viktiga åtgärdsområden för att säkerställa kvaliteten på dricksvattnet och för en friskare havs- och vattenmiljö, inte minst i Östersjön. Vattenbrist och -kvalitet är nära sammanflätade eftersom vattenkvaliteten försämras vid torka och sämre vattenkvalitet minskar tillgången till vatten. När det gäller farliga ämnen anser regeringen att det är viktigt att revideringen av REACH- förordningen (EG 1907/2006) resulterar i en generell metod för riskhantering som leder till en snabb utfasning av de farligaste ämnena. Av särskilt vikt är att driva på regleringen av PFAS. Ett generellt förbud mot PFAS är viktigt för att skydda våra

vattenresurser, människors hälsa och vår miljö mot allvarliga och långsiktiga effekter till följd av PFAS. Fortsatt användning bör endast tillåtas för tillämpningar som är väsentliga för samhället. En översyn av befintlig användning av PFAS i växtskyddsmedel behöver utföras inom ramen för EU:s växtskyddsmedelsförordning. I dagsläget är 31 verksamma ämnen som definieras som PFAS godkända för att användas i växtskyddsmedel inom EU, varav 17 är godkända i Sverige.

När det gäller återanvändning av vatten är det angeläget att säkerställa säkert vatten av rätt kvalitet för avsett syfte. Regeringen anser därför att det är angeläget att den revidering av EU-förordningen om återanvändning av vatten ((EU) 2020/741), som aviseras i strategin, beaktar möjligheten att inkludera fler användningsområden utöver jordbruket, till exempel inom industrin, energisektorn och den offentliga vattenförsörjningssektorn, där återanvändning av vatten inte regleras i annan EU-lagstiftning. Privata investeringar behöver katalyseras för att genomföra smarta och effektiva vattenlösningar och både små och storskaliga tekniska och naturbaserade lösningar är viktiga.

I strategin anges att medlemsstaterna har frihet att organisera de nationella vattenförsörjningssystemen i enlighet med vad de anser lämpligt, inom ramen för EU-lagstiftningen. Regeringen anser att förslag som gäller prissättning inte bör vara bindande för medlemsstaterna.

Regeringen välkomnar kommissionens tydliga ambition att förbättra EU-lagstiftning. Regeringen anser att kommissionen fortsatt bör identifiera och analysera bestämmelser i EU-lagstiftningen som försenar eller hindrar tillstandsprocesser. Det finns utrymme för förbättringar utan att kompromissa med höga miljökrav. Förenkling är en central del i konkurrenskraftsarbetet som kan förbättra förutsättningarna för en starkare tillväxt och ökad innovationsförmåga, och är fortsatt högt prioriterat av regeringen.

Det är också angeläget att aviserade finansieringar inom ramen för strategin är teknikneutrala och inte hindrar vattensmarta lösningar, då det är en viktig förutsättning för att också kunna katalysera privata investeringar.

I strategin aviseras flera nya satsningar på forskning och innovation för att driva på omställningen mot en högre vattenresiliens inom EU. Genom den nyligen antagna forskningspropositionen (Prop. 2024/25:60), med fortsatta satsning på nationella innovations- och forskningsprogram, men även befintliga forskningskluster och kompetenscentrum av relevans för vattensektorn anser regeringen att Sverige har mycket goda möjligheter ta vara på och bidra i dessa satsningar som strategin aviserar.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Kommissionen informerade om strategin vid miljørådet den 17 juni 2025 då medlemsländerna överlag uttryckte sitt stöd för strategin, framför allt när det gäller vikten av att hantera klimatförändringar och vattenstress, dvs obalans mellan tillgång och behov av vatten.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Strategin har tagits fram av kommissionen och är ett resultat av ett första initiativ från Europaparlamentet 2022. Europaparlamentets miljöutskott röstade den 8 april 2025 för betänkandet om strategin för vattenresiliens. I betänkandet framhåller parlamentet att vattenresiliens ska integreras i all EU-politik för att säkerställa hållbar vattenanvändning och efterlyser lagstiftning med sektorsspecifika mål för vattneffektivitet samt mål för vattenuttag på avrinningsområdesnivå. Parlamentet föreslår en särskild EU-fond för vattenresiliens. Parlamentet efterlyser utfasning av PFAS och uppmanar EU att ge mer stöd till lokala myndigheter för att främja återanvändning av vatten.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Kommissionens meddelande har inte remitterats.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej tillämpligt, avser ett meddelande med en strategi med förslag på åtgärder som kommer att konkretiseras i ett senare skede.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Kommissionens meddelande innehåller inga konkreta lagstiftningsförslag som kan bedömas enligt subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det danska ordförandeskapet har aviserat rådsarbetsgruppsmöten för strategin i juli 2025. Det danska ordförandeskapet planerar att anta rådslutsatser under miljørådet den 21 oktober 2025.

Kommissionen har aviserat att ett forum för vattenresiliens kommer att hållas vart annat år. En halvtidsöversyn kommer genomföras 2027 som kommer att omfatta en utvärdering av hur *principen om vatteneffektivitet först* har genomförts. En utvärdering av strategin har aviserats 2029.

4.2 Fackuttryck och termer

European Blue Schools – Är ett nätverk genom ett initiativ från EU-kommissionen för att öka havsmedvetenheten inom skolan och engagera lärare och elever i havsfrågor som nu vidareutvecklas till att även omfatta medvetenhet om värdet av sötvatten.

New European Bauhaus – en policy och ett finansieringsinitiativ inom EU för grön omställning för en inkluderande estetiskt tilltalande bebyggd miljö.

Naturkrediter eller krediter för biologisk mångfald (biokrediter) - ett verktyg eller en mekanism som gör det möjligt för privatpersoner och företag att investera i miljöprojekt som bidrar till en rikare biologisk mångfald.

PFAS – PFAS eller högfluorerade ämnen är ett samlingsnamn för en stor och komplex ämnesgrupp på mer än 10 000 identifierade ämnen med varierande egenskaper och bred användning i samhället. Gemensamt för alla PFAS-ämnen är att de är mycket svåra att bryta ner och vissa PFAS kan ha skadliga effekter, både för människa och miljö. Alla PFAS-ämnen är syntetiskt framställda och finns inte naturligt i miljön.

sponge cities/landscapes – konceptet syftar på kostnadseffektiva och hållbara åtgärder som ökar landskapets och stadens förmåga att absorbera, lagra och återanvända vatten för klimatanpassning. Till exempel naturbaserade lösningar och blå-grön infrastruktur täcker in den funktionella idén bakom sponge-principerna.

Water as a Service (WaaS) är en prenumerationsbaserad vattenhanteringsmetod där företag och kommuner betalar för vattenrening och leverans istället för att investera i utrustning och infrastruktur. Denna modell ger dem tillgång till avancerad vattenreningsteknik och -tjänster utan betydande initiala kapitalutgifter.